

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. februarija 1880.

Obseg: O kupčiji sē semen. — Kaj storiti, če je zimski mraz oškodoval sadno drevje. — Še nekaj o zmrznem krompirji. — Važnost vode za rastlinsko življenje. — Govor poslanca dr. Poklukarja o postavi zemljiškega davka v zbornici poslancev 10. sveč. t. l. (Konec.) — O ruskih ženskih gimnazijah. (Dal.) — Pisma iz Ogerske. (Dalje in konec.) — Slovensko književstvo. — Časništvo jugoslovansko. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O kupčiji sē semen.

Spisal Fr. Povše.

Od vseh krajev prihajajo spomladi kmetovalcem ceniki ali katalogi, ki jih vabijo, naj si naročijo semen. Res! prav lični so taki katalogi, tudi napolnjeni z lepimi podobami, in polni hvale, tako, da bi človek, zanašaje se na njihove obljube, res vsklikniti mogel: no, zdaj bo vse bolje, to, to so sorte, ena sama, na priliko, zeljnata glava, mi bo več dobička dala, kakor deset domačih!

Nočem tajiti, da so nekateri semenski trgovci pošteni, a zamolčati ne smem, da je silno potrebno, s predarkom in nezaupnostjo prebirati take kataloge. Kdor si je uže kedaj po taci katalogih naročil semen, morda ve, kako se je opekel. Jaz sam sem to skusil. Naročil sem pred leti „angleške orjaške repe“, kateri se je hvala pela, da daje grozovito velike dohodke, a ko jo vsejem na dobro vrtno zemljo, in ko doraste, prepričal sem se, da je bila slabeja od navadne naše kranjske strnišne repe! Prav tako sem si uže enekrat naročil travnih semen, in naročilu izrekoma dostavil, da hočem na javnem zavodu poskusiti naročena semena. A dobil sem semena, od katerih 75 odstotkov ni kalilo! Če se uže kmetijskemu zavodu tako malopridno seme poslati ne boje, kaj še le drugim posestnikom, od katerih se ne boje, da bi jim po javnih listih škodovali z razglasom njih nepošteno kupčije.

Koliko pač taki trgovci ne prodajo po svojih katalogih toliko hvaljenega deteljinega semena za drag denar, al ko ga vseješ in vidiš rasti, vstrašiš se, ker vidiš v detelji polno silno škodljive predenice! Res je, da svet ima dandanes neko nesrečno poželjivost po novostih. Kar je starega, ni modérno, je zastarélo, če je tudi izvrstno. In deloma tudi v tem moramo iskati vzrok propadanja kmetskega blagostanja. Tudi kmetško ljudstvo, posebno mladina, sega le po novošegni obleki, namestu da bi se držalo starodavne naše domače trpežne obleke. Gospôda nekako tekmuje o tem, kedo bo na vrtu svojem imel več novošegnih rastlin, katere so pač silno drage, a mnogokrat slabše od domačih navadnih. Kaka glorijska se je pela japonski fažolici „soji“, in kakošen je konec te hvale? — pozabljena bo kmalu. Dokler imamo naš dobri domači fežol, radi pustimo Japancem njihovo sojo.

Naj častiti bralci smatrajo te vrstice kot uvod temu mojemu spisu, katerega namen prav za prav je, ogreti merodajne kroge, kateri imajo srcé pa tudi dolžnost, skrbeti za blagor kmetijstva, da se na domačih zavodih prirejajo potrebna semena in sadeži, in ž njimi oskrbeti morejo naši gospodarji.

Priznavati moram, da je kranjska kmetijska družba iz svojega poljanskega vrta uže marsikatero dobro seme in mnogo sadnega drevja po nizki ceni razširila med gospodarje po deželi in da tudi kmetijske učilnice na to delajo. Al vse dosedanje ne zadostuje. Treba bi bilo to prevažno vprašanje temeljito rešiti, ker ne gré le samo za to, da dobé naši gospodarji doma po nižji ceni potrebna semena, ampak da dobé zanesljivo, dobro, zdravo, kaljivo blagó. O menjavi semen in njega dobroti ali koristi so vsi kmetovalci edinih misli, tudi o potrebi, da se puste senožeti morejo zboljšati le s tem, da se preorjé in na novo obsejejo, nihče ne dvomi, — al od kod i dobiti zanesljivega in ne predragega semenskega blaga? Prav nad tem se razbije sto in sto izvrstnih namer. Naš kmetovalec ni gluh za pametno in koristno, a visoka cena ga straši.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Kaj storiti, če je zimski mraz oškodoval sadno drevje?

Vedno več glasov je slišati — piše iz Štajerskega „Slov. Gosp.“ v svoji prilogi, — da je sadno drevje po hudem zimskem mrazu poškodovano. Na sadje in vinorejski šoli v Mariboru imamo res mnogo dreves, katerim so očesa očrnela; največ je takih poškodovanih oces videti na hruškah.

Škoda utegne po deželi posebno v zaprtih in vlažnih legah znatna biti. Treba bo toraj precej obrezovanja na drevesnih vejicah. Vendar prenačiti se ne smemo. Prišlo bo dovolj časa in prilike, da se posušeno vejevje popolnem poreže, kedar bo drevje začelo gnati. Ako pa sedaj nastopijo gorkeji dnevi, more se pričeti s tem, da se drevesom krone prirezujejo, kar je treba 5—8 let zaporedom storiti potem, ko so bila mlada drevesca vsajena. Najprej je treba prirezavati drevesa, ki prva poganjajo: marelice, breskve, potem hruške, slive, češplje in naposled jabelka. Orehi in kostanji se ne režejo v kronah.

Glavni namen takemu prirezovanju je: debla in veje krepiti, da preslabotne ne ostanejo. Nekateri pa

rézati je oba robóva razpoke navpično po dolžini z ostrim nožem in ju zamazati z drevesnim voskom.

Mrzli drevesni vosek se napravi iz 1 funta čiste smrekove ali mecesnove smôle, katera se raztopi na žrjavici. Ko se vse nekoliko ohladi, prilije se jej 5 lotov čistega špirta, in vse naj se vedno meša, in potem je pridjati 3 lote trpentina. Vse, dobro premešano, naj se hrani v kositernih pušicah, kjer se tekoče ohrani dolgo časa. Mazati se mora s čopičem (pinzeljnom). Ako bi se maža zgostila, naj se jej prilije špirta. Tako napravljena rabi tudi pri cepljenji in požlahnevanji sadnih drevés.

Po Virtemberskem, Belgiji in Avstriji je bilo mnogo drevja, katero je leta 1829/30. od mraza jako razpokalo, a ravnali so ž njim ljudje, kakor smo povedali zgoraj, in še dandanes rodé obilo sadú. Nasprotno pa je na tisoče drevja, s katerim se po óni zimi ni takó skrbno ravvalo, začenjalo hirati in gnjiti, prijel ga se je rák in prisad, da je prišlo v nič.

(Konec prihodnjič.)

O kupčiji sè semení.

Spisal Fr. Povše.

(Konec.)

Ko bi tedaj mógli naši gospodarji iz vrtov kmetijskih družeb in gospodarskih učilnic dobivati po nizkih cenah dobra semena, veliko bi bilo s tem pomagano kmetovalcem, veliko bi to pripomoglo k povzdigi kmetijstva sploh. Živ dokaz o tem mi je nakupovanje in razdelitev žlahne goveje živine po deželi. Dokler ni naša velezaslužna kmetijska družba imela sredstev za to svrhu, malo je prišlo žlahne plemenske živine v našo deželo, izvzemši grajščine, katerih pa ne moremo še smatrati za vse, ker ogromna večina v naši domovini je malih ali srednjih kmetovalcev. Sedaj pa vidimo uže pogostoma po hlevih kranjskih kmetov lepe plemenske živine. Kar pa velja za povzdigo govedoreje, to veljá tudi za povzdigo poljedelstva, vrtnarstva itd.

Pa še z družega ozira bi bilo treba oskrbovati naše domače gospodarje z domačim semenom. Od vseh strani se, žalibog, sliši, kako pogostoma se morajo deteljščá preoravati, ker je silna predenica skoro vso deteljo prepregla in uničila. Tako sem te dni čital, da je občni zbor štajarske kmetijske družbe sklenil, po oblastnijah delati na to, da se vsakemu gospodarju postavno zapové, od predenice napadeno deteljo nemudoma preorati. A kaj bo to pomagalo! Oskrbite gospodarje sè zanesljivim predenice prostim semenom, in bolje jim bo pomagano. Posamezen gospodar nima zmerom prilike poiskati si primerne prostora za deteljščé, iz katerega bi si mogel oskrbeti semena. Deželne kmetijske družbe pa bi lahko pogodile se s kakim posestnikom v hribih, kjer morda še ne poznajo detelje nemške, torej da tudi še ni ondot predenica vdomačena. Ko bi na kako novíše v takih krajih vsejalo se čisto, preiskovano seme (družbe lahko preiskovanje semen na semenskih preiskovalnih zavodih plačajo, posamezni gospodar pa ne), pridelalo bi se mnogo zdravega blagá in s tem pomoglo gospodarjem, kateri ne vedó, kje bi si mogli pomagati. To je gotovo, da predenica je tako silno se razširila po naših pokrajinah, da bodo merodajni krogi morali računati ž njo, kakor trtorejci s filoksero, ker detelja je za živinorejca skoro to, kar za vinske kraje trta.

Zato naj domoljubni prijatelji kmetijstva delujejo v kmetijskih družbah na to, da se za uredbo umnih

in obširnih semeníšč za izrejevanje raznega poljskega in vrtnega semena pri kmetijskem ministerstvu za prihodnje leto izprosi zdatna denarna podpora, in iz te naj kmetijske družbe uredé semeníščá, iz katerih jim bo mogoče našim gospodarjem dobro blago po gotovo 5krat nižji ceni prodajati, kakor ga sedaj morajo kupovati in pogostoma še plevelno ali celó nekaljivo seme dobivajo.

Pomagajmo si sami, in prav mi kmetovalci bi morali vendar enkrat prepričati se, da le v združbi je moč. Zato pa tudi vsem umnišim in bolj premožnim kmetovalcem svetujem, da vstopijo v velikanski množini v kmetijske družbe, ker, če nas bo več tisoč skupaj, bodo dohodki zdatni, vodstvo društva bo imelo sredstev, s katerimi bo lahko izvršilo mnogo, obénu kmetijskemu blagru v korist. Posamesnik lahko strpi 2 gold., v obilni množini pa iz teh 2 gold. naraste več tisoč. Poglejmo le res občudovanja vredno število družbe sv. Mohora; zakaj bi se mi kmetovalci, kateri se imamo boriti s tolikimi težavami, ne zedinili, da si pomoremo na bolje?

Torej kmetijske družbe, ne pozabite na izdatno pospešitev odgoje semen in izprosíte si izdatne podpore za to, ne da bi jo razcepili na male kosce, z vso svoto uredite semeníščá; vi pa, kmetovalci, podpirajte z vstopom delovanje kmetijskih družeb, katere le še prepičlo število udov štejejo.

Gospodarske novice.

* *Darila za hrošče in ogrce.* C. kr. vlada v Brnu na Moravskem je po dogovoru z ondašnjim deželnim odborom ustanovila, da naj za letošnje leto županstva iz občinske blagajnice plačujejo za hektoliter (2 merika in 10 maslicev) vlovljenih spomladanskih hroščev (kebrov) po 2 gold., za hektoliter ogercev (črvov) pa 10 gold. Deželni odbor jim iz deželnega zaklada povrne polovico tega zneska. Ob enem se je ukazalo, da se županstvom izročeni hrošči in ogrci morajo pomoriti in umorjeni mrčes se sme potem lastnikom vrniti, ako to želijo, ker je dober gnoj.

* *Ribško društvo avstrijsko* se je 16. dne svečana t. l. ustanovilo na Dunaji. Predsednik mu je grof Ernest Hoyos-Sprinzenstein; dosedaj šteje društvo 80 udov. Kdor želí temu društvu pristopiti, naj se pisмено oglasi v pisarnici njegovi na Dunaji (Wipplingerstrasse Nr. 18), kjer se tudi društvena pravila dobijo. Prvo njegovo delo bodi, da dobimo dobro ribško postavo.

* *Razstava perutnine in psov* bode letos na Dunaji od 28. marca do 4. aprila. V to razstavo se sprejemajo iz vseh dežel: kokoši, golobi, gosi, race, purmani in vsaka druga perutnina, tedaj tudi tice pevalice ali sicer lepi tiči. Tudi zaklana pitana perutnina se bode sprejemala. — Psi pa se ob imenovanih dnevih sprejemajo v razstavo zjutraj ob 8. uri, pa se morajo zvečer ob 7. uri zopet domu jemati.

* *Goveja kuga* razsaja še v Dalmaciji v 2 okrajih, — v Bosni in Hercegovini pa v 6 okrajih, skupaj na 37 krajih. V Bihačkem okraju jo imajo v Mutniku in Tržacu, tedaj blizo vojaške granice, zato so prepovedani sejmi v bližnjih krajih, kjer kuga še razsaja.

* *Trtne uši* — *phylloxera* — ni več! Tako pišejo časniki, ki poročajo, da je ta strašna uš povsod v Evropi ob hudi zimi pozebla in da je uničena z celim svojim zarodom. Da le ni prenapla ta dobra novica.